

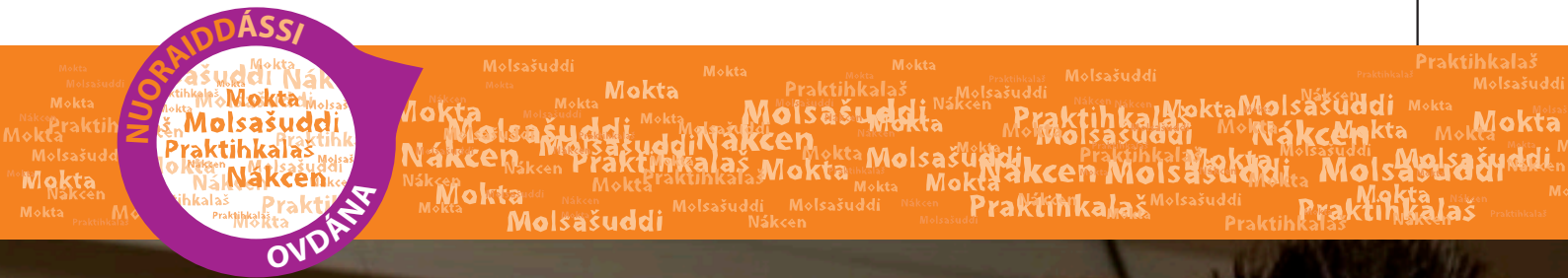

MÁHTTODEPARTEMEANTA

Nuoraiddási strategiija

Mokta ja nákca vai buorebut oahppá

Ovttas rahčat luohkkájodiheami, rehkenastima, lohka ja čállima ovddidemiin

Ovdasátni

Oahpaheaddjiáŋgiruššamiin – ovttas máhttoskuvlla ovdii (Lærerløftet – På lag for kunnskapsskolen) nammasaš strategiijas lea ráđđehus buktán ovdan máŋga iešgudet doaimma máhttoskuvlla nannema várás. Muhtun guovddáš álgagat leat ahte bidjat eanet návccaid lassi- ja viidásetohppui ja skuvlavuđot ovddidandoaimmaide. Vaikko ovttaskas oahpaheaddjit leat mearrideaddjin, de ii leat dat dattege doarvá. Mis fertejit maiddá leat skuvlajodiheaddjit geat háhket buori birrasa máhttojuogadeapmái ja ovttasbargui, ja gielddat ja fylkkat mat deattuhit kvalitehta iežaset skuvllain. Buriid oahpaheddjiid, skuvlajodiheddjiid ja skuvlaeaiggádiid ovttasdoaimma lea čoavdda lihkestuvvamii.

Ráđđehus doarju ahte buot skuvllat šaddet skuvlejeaddji organisašuvdnan, muhto buriid joavkkuid huksen ferte dahkkot báikkálaš dásis. *Nuoraidceahki ovddideapmi* lea mávssolaš našuvnnalaš doaimma – sihke buriid joavkkuid huksema várás ja ohppiid vuodđogálggaid nannema várás.

Skuvlavuđot gealbolokten lea vuodđoelemeantan dán áŋgiruššamis. Dat mearkkaša ahte skuvla oktan jodihangottiin ja buot bargiiguin leat fárus iežaset bargosaji ovdánahttinproseassain. Skuvla šaddá skuvlejeaddji organisašuvdnan gos oahpaheaddjit ja jodiheaddjit ovttas geahčadit skuvlla hástalusaid, árvoštallet iežaset geavada ja rievdadit ja ovdánahttet oahpahusa go dasa lea dárbu. Dan vuogi mielde huksejuvvo skuvllas joavkovuoigŋa mii bargá oahppái buorin.

Mii seammás joatkit historjjálaš áŋgiruššamiin lassioahpu ektui. Eai leat goasse ovdal leamaš ná olu rabas oahpposajit oahpaheddjiide geat háliidit eanet fágalaš máhtu. Lassioahppu galgá leat geavatlaš ja loktet máhtu ja máhttojuohkima skuvllas. Skuvlaeaiggádiid fágasurggiid válljen *Nuoraidceahki ovddideamis* berre relaterejuvnot vuoruhemiide lassioahpu fágasurggiin.

Mii leat bures boahtán johtui *Nuoraidceahki ovddideami strategiija* čadahemiin. Áŋgiruššan álggahuvvui 2012:s, ja skuvllat main leat nuoraidceahkit galget čadahan áŋgiruššama ovdal 2017 čavčča.

Dán strategiija mihttun lea ahte leat veahkin oahpaheddjiide, skuvlajodiheddjiide ja skuvlaeaiggádiidda. Bures organiserejuvnon skuvla, čeahpes jodiheaddjit ja nanu oahppan- ja profešuvdnasearvevuolta lea ávkálaččamus ohppiid oahppamii ja oahppomoktii.

Miessemánu 2015

Torbjørn Røe Isaksen
Máhttoministtar

Sisdoallu

Álggahus	3
Ulbmil ja indikativrrat.....	5
Ulbmil	5
Indikativvraid ovdánahttin	6
Naš uvnnaš doarjjadoaimmat	8
Álggahus	8
Doarjja skuvlaoamasteaddjái	8
Doarjja oahpaheddjiide ja skuvlajodiheddjiide	8
Oktavuohta eará ángiruš š andoaimmaide.....	9
Aktevrraid rollat ja ovddasvástádussuorggit	11
Oahppit.....	11
Váhnemat	11
Skuvlajodiheadjit	12
Skuvlaoamasteaddjit.....	13
Universitehta- ja allaskuvlasuorgi (UA-suorgi)	13
Regionála Gnist-ovttasbargu	14
Našuvnnaš eiseválddit.....	14

Dán strategiijadokumenttas čilget vuoruhemiid váldoosiid ja daid rollaid ja ovddasvástádussurggiid mat guđege aktevrras leat. Dat organisašuvnnat mat leat mielde Gnist- ovttasbarggus leat buktán mávssolaš árvalusaid dán dokumentii. Gnist-servvolaččat riikka dásis ja guovllu dásis leat bovdejuvvon searvat strategiija boahttevaš hábmenbargui ja doibmabijuid čačaheapmái.

Álggahus

Stuoradiggi meannudii stuoradiggediedáhusa nuoraiddási várás St. dieđ. nr. 22 (2010 – 2011) *Motivasjon – Mestring – Muligheter (Mokta - Nákcen - Vejolašvuodat)* oddajagimánus 2012, vrd. Innst.145 S. Diedáhus geažuha girjás ja fátmasteaddji oktasašskuvlla ovdánahttima. Guovddázis lea ahte eambo praktihkalaš, molsašuddi, áššáigullelaš ja hástaleaddji nuoraiddási loktešii ohppiid movtta ja oahppama. Ráddehusas leat golbma váldočovdosa movt dán olahit:

- välljenfágaid álggaheapmi
- eambo njuovžilvuolta fága- ja diibmojuogu rievdadusaid bokte¹
- dán strategiija áŋgiruššansuorggit

Statistihkka ja dutkan čájeha ahte ohppiid oahppomokta lea heajumus nuoraiddásis. Olu ohppiid mielas lea skuvlaárgabeaivi láittas ja ovttageardán.² Dat dagaha ahte oahppit bázahallet oahppamis ja muhtumat eai ollašuite joatkkaoahpahusa obanassiige.

Máhttodepartemeantas lea leamaš dialoga olu nuoraiddási ohppiiguin, oahpaheddjiiguin ja váhnemiiguin gávnahan dihte manne motivašuvdna lea heitot. Sii leat muitalan oaiviliiddaset das movt nuoraiddási berrešii odasmahttit. Lea leamaš lagas ovttasbargu daiguin organisašuvnnaiguin main lea dáhttu buoridit nuoraiddási. Dain ságastallamiin ja vástádusain maid leat ožžon ohppiin, oahpaheddjiin, váhnemiin ja earáin boahotá čielgasit ovdan ahte dáhttot nuoraiddási bargovugiid šaddat eanet praktihkalažžan ja molsašuddin. Seammás lea deatalaš ahte oahpahus lea áššáigullelaš ja hástaleaddji. Dat sáhtta mearkkašit olu ohppiid movtta ja áŋgirdeami loktemis.

Nuoraiddási bargovugiid molsašuhttimis leat luohkkajodiheapmi, rehkenastin, lohkan ja čállin vuoruhuvvon áŋgiruššansuorggit. Guovddáš doaimmat leat:

- skuvlavudot gealbolokten luohkkajodiheamis, rehkenastimis, lohkamis ja čállimis sihke oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid várás
- ráhkadit bagadusaid buori luohkkajodiheamis ja buori rehkenastin-, lohkan- ja čállinoahpahas
- veahkehit ja heivehit báikkálaš ovdánahttinbargguid
- vásáhuslonohallama ja prefešuvdnaoktavuodaid fierpmádat

Našuvnnalaš oahpahuseiseválddit leat ožžon čielga hástalusaid OECD riikkaidgaskasaš áššedovdiin ja našunála dutkiin: Mii fertet gaskkusit oahpahaspolitihka vuoruhemiid čielgaseappot buot oahpahasvuogádaga dásiin ja mii fertet buorebut čielggadit movt skuvllat sáhttet olahit ulbmiliid. Ferte maiddái buohkaide leat čielggas makkár vuordámušat guhtiige leat ja makkár bargguid guhtege aktevra galgá fuolahit.

Jus galgat dáinna bargguin lihkestuvvat de ferte leat luohttámuš ja buorre gulahallan skuvlasuorggi hálddašandásiid ja aktevrraid gaskka ja rastá.

¹ Departemeanta sádde gulaskuddamii evttohusa rievdadit fága- ja diibmojuogu vai vejolašvuolta báikkálaš njuovžilisuhtii diibmoplánain buorrána.

² Topland, B. og E.M. Skaalvik (2010): *Meninger fra klasserommet. Analyse av Elevundersøkelsen 2010*. Kristiansand, Oxford Research

Dát strategiija galgá veahkehit ...

...**ohppiid** oažžut buoret movtta ja oažžut ávkki nuoraiddási oahpahas - nu ahte buoridit oahppomovtta oppalaččat ja loktet dási erenoamážit rehkenastimis, lohkamis ja čállimis

...**oahpaheddjiid** hábmet oahpahusa eambo praktihkalažžan ja molsašuddin - buoret luohkkajodiheami bokte ja dahkat dáhpin juogadit, smiehtadit ja ovttasbargat buot skuvllain gos leaš nuoraiddási

...**skuvlajodiheddjiid** vuoruhit pedagogalaš jodiheami ja ovddidit skuvlla oahppanorganisašuvdnan

...**skuvlaoamasteddjiid** vuoruhit sin plána- ja ovdánahttinbarggu ángiruššansurggiid, ja aktiivvalaččat doarjut skuvlla barggu oahpahuskvalitehta loktemiin

...**guovllu/báikkálaš fierpmádagaid** heivehit ja fuolahit ángiruššamiid ja veahkehit vásáhuslonohallamii ja dialogii

... **universityta- ja allaskuvlasuorggi** doarjut skuvlavuđot gealboloktema ja ovddidit máhttovuđu ja studeantaid návcca addit praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa

... **našuvnnalaš eiseválddiid** ráhkadit doarjja- ja bagadusávdnasiid, ja láchit dili skuvlavuđot gealboloktemii ja viidát ovttasbargui

Strategiija gusto vihtta jagi, skuvlajagi 2012/13 rájes 2016/17 rádjái. Skuvlajagi 2013/14 rádjái galget ángiruššansurggiid doaibmajut ovdánahttojuvvot ja álggahuvvot. Strategiija doaibmajut galget ollásit álggahuvvot skuvlajagi 2013/14 rájes. Mihttu lea ahte juohke skuvla mas lea nuoraiddási galgá olahuvvot strategiijaáigodagas.

Ulbmil ja indikativrrat

Ulbmil

Oahpahusa ulbmil nu movt dat definerejuvvo oahpahuslága § 1-1:s, deattuha ahte oahpahus galgá mánáide ja nuoraide addit máhtuid, miellaguottuid ja árvvuid mat veahkehit sin hálddašit iežaset eallima ja searvat bargo- ja servodateallimii. Nuoraiddási čuovvoleamis bidjá ráđdehus čuovvovaš bajemus ulbmila vuoddoahpahussii:

- Buohkat galget leat fárus ja dovdat ahte nákkejit.
- Buohkat galget hálddašit vuoddogálggaid.
- Buohkat galget čadahit joatkkaoahpahusa.

Nuoraiddási praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa nannen ja oahpahusa nannen rehkenastimis, lohkamis ja čállimis, galgá veahkehit ohppiid gártadit vásáhusaid das ahte hálddašit ja oažžot buoret movtta ja skuvlejumi. Luohkkajodiheami nannen ja rehkenastima, lohkama ja čállima nannen galgá leat ávkin buot ohppiide, maiddái fágalaččat nanu ohppiide. Áŋgiruššan galgá leat buot fágain.

Movttiidahttin ja nákcen vai buorebut oahppá eanet praktihkalašja molsašuddi oahpahusa bokte

Oahpaheddjiin geat máhttet ja atnet eanet oahpahusvugiid ja geat leat rahpasat ovttasbargat ja searvadahttit ohppiid, leat oahppit geat olahit buoret bohtosiid.³ Jus oahpaheaddji máhtta válljet vuogi mii heive luohkkalanja dilálašvuhtii, máhtta dahkat sisdoalu áššáigullevažžan ohppiide ja máhtta heivehit váddodatdási ohppiidjovkui ja ovttaskas oahppái, de dat mearkkaša hui olu dasa ahte oahppá go oahppi dan maid galgá ja ahte vásiha nákcema. Oahpaheaddji lea geatnegas ieš jodihit oahppan- ja ovdánahttindoaimmaid dan mandáhta olis maid oahpahusláhka oktan láhkaásahusaiguin addá. Muhtun vuogit sáhttet leat buorebut go earát dihto dilálašvuodain ja muhtun ohppiid guovdu, muhto oahppit ohppet iešgudetládje ja oahppometodat fertejit rievddadit. Dan barggus ferte oahpaheaddji geavahit ja luohhtit iežas profešunála árvoštallamii. Oahpaheddjiin ja skuvlajodiheddjiin lea ovddasvástádus leat diehttevaččat fágalaččat ja dutkamušaid dáfus. Dát máhttu ovttas iežas praksisvásáhusain ja go dovdá ohppiid, ferte leat vuoddun go oahpaheaddji ja iešgudet skuvla vllje oahpahusvuogi.

Eanet molsašuddi metodat, praktihkalaš barggut ja eará oahpahusarenat gáibidit ollu oahpaheaddji návccas jodihit luohká iešgudet oahppodoaimmaid čađa ja su návccas čatnat buori oktavuoda ohppiide. Buorre luohkkajodiheapmi lea danne erenoamáš mávssolaš vai oahpaheaddji sáhtta hábmet oahpahusa eanet praktihkalažžan ja molsašuddin.

Ohppiin ferte leat mokta áŋgiruššat dan madii go lea dárbu nuoraiddásis ja ollašuttit oahpahusa. Molsašuddi bargovuogit leat deatalaččat movttiideapmái ja mángii dat

³ Nordenbo, Sven Erik, Michael Søgaard Larsen, Neriman Tiftikçi, Rikke Eline Wendt og Susan Østergaard (2008): *Lærerkompetanser og elevers læring i førskole og skole*, Vuogádatlaš nugohčoduvvon review mii dahkkui Máhttodepartemeantta ovddas, Oslo, Teknisk Rapport, Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, København.

mielddisbuktet praktihkalaš bargovugiid. Ohppiid mielváikkuheapmi ja posiitiiva oaidnu skuvlejupmái mearkaša olu oahppi moktii. Sihke skuvllas ja váhnemiin lea stuora váikkuhus ohppiid oainnuide. Oahppit háliidit hástalusaid ja seammás oaidnit oahpu ávkki sin iežaset eallimis. Jus oahppit galget sáhttit ipmirdit manne sii fertejit ángiruššat skuvlabargguiguin, de fertejit sii dovdat oahppama leat áššáigullevažžan ja mávssolažžan.

Lohkan- ja čállingálggat leat deatalaččat ohppiid oahppamii buot fágain, birgema dihte sihke bargo- ja árgabeaieallimis ja iežas identitehtaovddideami ja diehtima dihte. Ulbmil lea ahte go gerget nuoraiddásis de galget oahppit máhttit lohkat jođánit ja beaktilit ja ipmirdit iešgudetlágan teavsttaid, buot fágaid vuodul ja sihke báhpiris ja šearpmas. Oahppit galget máhttit atnit čállima reaidun iežaset jurdagiid ja iežaset oahppama ovdánahttimis, ja galget máhttit hábmet teavsttaid mat leat heivehuvvon čállima sisdollui ja ulbmilii. Rehkenastingálggat dárbbasuvvojit boahhtevaš skuvlavázzima lihkostuvvama dihte, bargoeallima ja iežas árgabeaieallima ja iežas ekonomiiija hálddašeami dihte. Ulmilin lea ahte buot oahppit geat gerget nuoraiddásis galget máhttit čoavdit ovtastuvvon matematiikalaš bargguid buot fágaid vuodul.⁴ Sihke rehkenastingálggat ja lohkan- ja čállingálggat dárbbasuvvojit jus galgá ipmirdit servodaga ja oassálastit servodateallimis. Danne leat rehkenastin, lohkan ja čállin vuoruhuvvon ángiruššansuorgin dán strategiijjas.

Indikativrraid ovdánahttin

Guovddáš eaktun lihkostuvvat implementeremiin lea ahte čielgasit formulere ulbmiliid ja movt ulbmiliid galgá čuovvolit. Buohkat geat barget doaimmaid čadahemiin dárbbasit dieđuid ulbmilolaheami birra iežaset ovddasvástádussuorggi siskkobealde. Indikativrrat leat vuodđun ulbmiliid olaheapmái buot dásiin mat strategiijain barget: skuvllat ja gielddat, guovllu ja našuvnnalaš dássi.

Strategiijja indikativrrat guorahallojuvvojit ovttasbargoguimmiiguin Gnist-nammasaš doaimmas. St. dieđ. nr. 19 (2009-2010) *Tid til læring (Áigi oahppat)*, vrd. Innst.219 S (2010–2011) vuodul veardiduvvojit indikativrrat dálá statistihkaid mielde ja vuodđun lea ahte oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid raporterenoaddi ii galgga lassánit. Indikativrrat galget addit dieđuid ohppiid movtta ja oahppoávkki birra.⁵ Dasa lassin galget ovdánahttojuvvot indikativrrat mat mitalit leat go skuvllat lihkostuvvan hábmet praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa. Lea maiddái dárbu diehtjouhkimii strategiijja iešgudet doaimmaid čadaheamis nu ahte sisdoalu ja hábmema sáhtta rievdadastit dađistaga.

⁴ Vuđolaš gálggat lohkamis, čállimis ja rehkenastimis čilgejuvvojit dárkileappot Vuđolaš gálggaid rámmain (Rammeverk for grunnleggende ferdigheter) maid Máhttodepartemeanta dohkkehii ođđajagimánu 11.b. 2012.

⁵ Dál ii gávdno vuos heivvolaš vuoddu čállinindikativrraid várás.

Indikativrrat galget addit dieđuid ...

- buorrána go ohppiid mokta oahppat
- unnot go oahppit geain leat heajos vuodđogálggat lohkamis ja rehkenastimis
- lassánit go oahppit geain leat buorit vuodđogálggat lohkamis ja rehkenastimis
- loktanit go bártniid vuodđogálggat lohkamis
- šaddá go oahpahuš eanet praktihkalaš ja molsašuddi, hástaleaddji ja áššáigullelaš strategiiija doaimmaid čadaheamis

Gielddat ja fylkkagielddat ráhkadit jahkásaš raportta dili birra mii meannuduvvo gielddastivrras dahje fylkkadikkis. Raporta oahpahušdili birra galgá giedahallat oahppobohtosiid, skuvlaheitima ja oahppobirrasa.⁶ Raportta sáhttet gielddat atnit strategiiija ulbmiliid čuovvolemis.

⁶ Oahpahušlága §13 -10, nubbi lađas, goalmát ja njealját čuokkis. Vástideaddji njuolggadus gávdno priváhtaskuvlálágas § 5-2 goalmát lađas mii gusto priváhta skuvllaide.

Našuvnnalašdoarjjadoaimmat

Álggahus

Našuvnnalaš doaimmat galget leat lassin ja doarjjan dan bargui maid skuvllat ja gielddat barget. Doaimmat galget doarjut ja movttiidahttit praktihkalaš ja molsašuddi bargovugiid mat maiddái leat hástaleaddjin ja áššáigullevaččat ohppiide. Doaimmain galgá leat guhkilmas perspektiiva ja addit liibba báikkálaš heivehemiide ja báikkálaš álgagiidda. Našuvnnalaš doaimmat eai buhte báikkálaš ovdánahttinbarggu muhto dan ulbmil lea dárbbu mielde addit dieđuid, gealbbu ja bagadeami. Dat mearkkaša ahte fáladagat galget leat njuovžilat nu ahte daid sáhtá heivehit skuvlaoamasteddjiid ja skuvllaid iežaset vuoruhemiide.

Doaimmat ovdánahttojuvvojit ovttasrádiid luohkkajodihandutkiiguin, Matematihkkaguovddážiin, Lohkanguovddážiin, Čállinguovddážiin NAFO:in⁷, universitehtaiguin ja allaskuvllaiguin. Oahpahusdirektoráhta lea ásahan resursajoavkkuid iešgudet ángiruššansurggiid várás mat veahkehit našuvnnalaš guovddážiid ja dutkiid doaimmaid ovdánahttimis. Resursajoavkkut buktet deatalaš vásáhusaid praktihkalaš suorggis. Gnist-oasálaččat leat evttohan oasseváldiid dáidda resursajoavkkuide.

Dás vuolábealde čilget strategijja našuvnnalaš doarjjadoaimmaid válдоosiid.

Doarjja skuvlaoamasteaddjái

Lea skuvlaoamasteddjiid ovddasvástádus fuolahit oahpahusa kvalitehta ja árvoštallat ja čuovvolit ahte oahpahusláhka oktan lánkaásahusaiguin devdojuvvo.⁸ Skuvlaoamasteddjiid iežaset iniciatiiva lea deatalaš jus ángiruššansuorggit duodaid galget buktit nuppástumi gitta luohkkalatnjjii. Strategijja doaimmat leat mielde doarjume skuvlaoamasteddjiid báikkálaš ovdánahttinbargguid.

Juohkehažžii sáhtá leat ávkkálaš oaidnit áššiid veahá olggobealperpektiivvas. Strategijjabarggus lea áigumuššan ahte oahpaheadjit, skuvlajodiheadjit ja skuvlaoamasteddjiid ovddasteaddjit barget fierpmádagain sihke skuvllaid ja gielddaid siskkoabealde ja daid gaskka. Dan sáhtá dahkat dálá fierpmádaga bokte dahje háhkat ođđa fierpmádagaid. Regionála Gnist-ovttasbargu sáhtá leat doarjjan skuvlaoamasteddjiide njuolgga dahje fierpmádagaid bokte, ja dat gártá dalle arenan iešgudet fylkka/regiovnna doaimmaid heiveheapmái ja ovdánahttimii.

Doarjja oahpaheddjiide ja skuvlajodiheddjiide

Viidamus doarjjafálaldatdoaimma oahpaheddjiide ja skuvlajodiheddjiide lea skuvlavuđot gealbolokten luohkkajodiheami, rehkenastima, lohka ja čállima olis. Gealbolokten galgá maiddái addit liibba bargat oahppanárvoštallamiin. Gealbolokten galgá:

- leat skuvlavuđot
- leat buot nuoraidási ohppiid skuvlejumi várás
- fálljuvot buot skuvllain gos lea nuoraidásii
- addit molsašuddi fágafálaldagaid main leat iešgudetlágán sisdoalut ja bistet iešgudet guhká ja mat leat heivehuvvon báikkálaš dárbbuide
- fátmastit neahttaresursaid maid buot skuvllat main lea nuoraidásii sáhttet atnit

⁷ Našuvnnalaš guovddáš mánggakultuvrralaš oahpahusa várás

⁸ Vrd. oahpahuslága § 13-10 nuppi laddasa, ja oahpahuslága § 2-1 lánkaásahusa.

Doaimmaid vuoddu galgá leat buori praksisa vásáhus ja dutkan. Našuvnnalaš guovddážat ja luohkkajodiheami dutkanjoavku ráhkadit konkrehta bagadusaid buori luohkkajodiheamis ja buori rehkenastin-, lohkan- ja čállinoahpaheamis, ja addet ovdamearkkaid das movt oahpahusa sáhtá lágideit eambo praktihkalažžan ja molsašuddin. Resursajoavkkut main iešgudet bealit ovddastuvvojit oassálastet dán barggus. Bagadusat ja doarjjaárvdnasat mat galget leat mielde skuvlavudot gealboloktemis, galget leat inspirašuvdnan ja ávkin nuoraiddási buoridanbarggus.

Skuvllain gos profešuvdnaoservvolašvuohta doaibmá bures orrot buorebut nagodeame háhkat ohppiide buori oahpahusa, go skuvllat gos oahpaheaddjit barget eambo individuáladi.⁹ Lea deatalaš ahte skuvlaoamasteaddjit ja skuvlajodiheaddjit lámčēt dili nu ahte oahpaheaddjit besset árvvoštallat, smiehtadit ja digaštallat bargoustibiiguin, ohppiiguin ja earáiguin das movt oahpahusa sáhtášii leat eanet praktihkalaš ja molsašuddi, ja seammás leat áššáigullevaš ja hástaleaddjin ohppiide. Danne guoská gealbolokten buot skuvlabargiide. Skuvlavudot gealbolokten mearkkaša earet eará ahte oahpaheaddjit ovttasbarget bargoustibiiguin ja olggobealolbmiguin, áicet gudetguimmiideaset praksisa, geahččaladdet odđa praksisaid ovttrasáidid ja árvvoštallet addet go dat sávvojuvvon nuppástumi.

Skuvlajodiheddjiin ferte leat gealbu jodihit ja čadahit ovdánahttin- ja nuppástuhttinproseassaid jus skuvllas galgá sáhttit čadahit gealboloktema. Skuvlajodiheaddjit oassálastet skuvlavudot gealboloktemis. Dasa lassin ožžot sii sierra fálaldaga pedagogalaš ovdánahttinbarggu ja organisašuvdnaovdánahttima hárrái.

Dát eaktuda ahte skuvlaoamasteaddjit váldet badjelasáset aktiiva rolla strategiijabarggus, ja sihke dorjot ja addet ovddasvástádusa skuvlajodiheddjiide jodihit skuvlla kvalitehtaovdánahttima ja oahpaheddjiid oahpahaspraksisa.

Oktavuohta eará áŋgiruššandoaimmaide

Áŋgiruššandoaimma OĐĐA MOVTTAIN (NyGIV) (2010-2013) ulbmil lea eastadit skuvlaheaitima joatkkaoahpahasas. OĐĐA MOVTTAIN vástida mealgadii dán strategiijja ulbmiliidda. Fágalaš oasit OĐĐA MOVTTAIN áigemolsunprošeavttas jotkojuvvot skuvlavudot gealboloktemis, muhto dat lea jurddašuvvon buot nuoraiddási ceškiide ja ohppiide. Áigemolsunprošeavtta gealbolokten joatka plánaid mielde 2013 lohppii.

Áŋgiruššandoaimmat "Bedre læringsmiljø" (Buoret oahppanbiras) (2009-2014) ja "Vurdering for læring" (Árvvoštallan oahppama várás) (2010-2014) čadahuvvojit nu movt lei plánejuvvon. Oasit dán áŋgiruššamiin ovtastuvvojit nuoraiddási skuvlavudot gealboloktemii. Dán strategiijja gealbolokten oktiiveivehuvvo "Kompetanse for kvalitet – strategi for etter- og videreutdanning" (2012–2015) nammasaš strategiijain.

Luohkkajodihan-, rehkenastin-, lohkan- ja čállinbarggut lágiduvvojit nu ahte skuvllat galget sáhtá atnit vuodđun dan barggu maid leat ovdal dahkan. Eanas skuvllat main lea nuoraiddási, leat maŋemus jagiid oassálastán iešgudetlágán našuvnnalaš áŋgiruššamiin buoridan dihte ohppiid oahppobirrassa ja gálggaid rehkenastimis, lohkamis ja čállimis.

⁹ Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M. and Thomas, S. (2006): "Professional learning communities: a review of the literature" *Journal of Educational Change*, 7 (4): 221-258'

Olu skuvllat barget aktiivadiit kvalitehtaovdánahttimiin ja leat suokkardan iežaset hástalusaid, ovdamearkka dihte nugohčoduvvon "Ståstedsanalysen" ja "Organisasjonsanalysen" bokte. Muhtun skuvllat leat ožžon veahki našuvnnalaš "Veilederkorpsas" (Rávvenjoavkkus) oassin sin ovdánahttinproseassas, ja leat oassálastán skuvlaovdánahttinprográmmas "Kunnskapsløftet fra ord til handling" (Máhttolokten hupmamis daguide) (2005-2009), njealji jagi ángirusšandoaimmas "Vurdering for læring" (Árvvoštallan oahppama várás) dahje leamaš mielde "SKUP - skole og kommuneutviklingsprosjektet" (Skuvla- ja gieldaovdánahttinprošeakta). Dáid nuppástuhttinproseassaid vásáhusat leat ávkkálaččat boahttevaš bargguin.

Doaibmabijuid vuodđun leat gullevaš resurssat ja metodihkka maid leat viežžan OĐĐA MOVTTAIN- doaimmas ja Rávvenjoavkkus (Veilederkorpset). Rávvenjoavku ovttas báikkálaš doarjjaressurssaiguin sáhtá veahkehit identifiseret ovdánahttindárbbuid, resurssaid mat gávdnojit ja doarjut báikkálaš ovdánahttinbarggu.

Aktevrraid rollat ja ovddasvástádussuorggit

Jus ulbmiliid galgá joksat de ferte buoridit praksisa luohkkalanjain. Leat mánggat aktevrrat geat iešgudetládje guddet ovddasvástádusa ja geat fertejit rahčat joksat ulbmila loktet ohppiid oahppomovtta ja oahppama. Jus galgá lihkostuvvat de lea deatalaš ahte leat čielga rollat ja ovddasvástádus ja buorre gulahallan iešgudet dási aktevrraid gaskka. Dás vuolábealde čilgejuvvojit guovddáš aktevrraid ovddasvástádusat ja makkár vuordámušat leat sidjiide.

Oahppit

Oahppit leat resursan nuoraiddási kvalitehta buoridanbarggus. Go šaddet boarráseappot de vurdojuvvo ahte sii dadistaga váldet eambo ovddasvástádusa iežaset oahppamis.

Vuordámuš lea ahte oahppit:

- geavahit iežaset mielmearridanvejolašvuoda ja gaskkustit iežaset vuordámušaid skuvlii
- veahkehit olahit ulbmiliid iežaset árjjaiguin ja mielváikkuhemiin
- leat veahkkin oahppanservvolašvuodas

Ohppiorganisašuvdna dáhttu

- veahkehit ráhkadit materiálaid mat heivejit ohppiide
- kommuniseret strategiija iežas organisašuvnnas

Váhnemat

Váhnemiid posiitiiva guottut oahpahussii ja oahppamii ja buorre ovttasbargu ruovttu ja skuvlla gaskka, lea ávkkálaš sihke oahppanberrasii, oahppi moktii ja oahppobohtosiidda.

Vuordámuš lea ahte váhnemat:

- bidjet gáibádusaid, movttiidahttet ja oalgguhit mánáideaset ain rahčat nuoraiddásis
- aktiivadit oassálastet skuvlla-ruovttu ovttasbarggus

FUG dáhttu

- veahkkin hábmet diehtujuohkinmateriála váhnemiid várás
- kommuniseret strategiija iežas organisašuvnnas

Oahpaheaddjit

Oahpaheaddjis lea ovddasvástádus oahppi fágalaš ja sosiála ovdáneamis ja ahte oahpahus lea praktihkalaš, molsašuddi ja oahppi eavttuide heivehuvvon. Sii galget láhčit dili nu ahte oahpahus dovdo áššáigullevažžan ja ahte oahppit vásihit buoret nákcema ja movtta.

Vuordámuš lea ahte oahpaheaddjit:

- plánejit, organiserejit, čadahit ja árvoštallet oahpahusa profešunála árvoštallama vuodul, vásáhusaideaset vuodul ja buori praksisa dutkamušaid vuodul
- aktiivadiit oassálastet skuvlavudot gealboloktemis
- ovttasbarget bargoustibüiguin ja juogadiit vásáhusaid vai loktejit sihke iežaset ja bargoveaga gealbbu
- láhčēt dili ohppiiváikkuheapmái
- ovttasbarget váhnemiiguin ohppiid movtta ja oahppama hárrái

Skuvlajodiheaddjit

Skuvlajodihangottis lea ovddasvástádus oahppobohtosiidda, oahppobirrasii ja skuvlla oahpahaspraksisii. Lea maiddá skuvlajodiheaddjiid ovddasvástádus ovddidit kollektiivvaláš kultuvrra skuvllas, nu ahte láhčēt dili buoret profešuvdnaservvolašvuhtii ovttasbarggu, smiehtadeami ja vásáhusjuogadeami vuodul.

Vuordámuš lea ahte skuvlajodiheaddjit:

- ovdánahttet skuvlla oahppanorganisašuvdnan
- álggahit ja jodihit pedagogalaš ovdánahttinbarggu iežaset skuvllas, dás maiddá skuvlavudot gealboloktema
- ásahtit buriid arenaid gos sáhtta juogadiit gealbbu ja vásáhusaid iešguđet skuvllas ja skuvllaid gaskka
- láhčēt dili ávkkástallat doarjja- ja bagadusmateriálain mii gávdno
- oassálastet skuvlajodiheaddjiid fierpmádagain ja doppe juogadiit vásáhusaid ja loktejit iežaset gealbbu

Bargiidorganisašuvnnat dáhttot

- veahkkín ovddidit buori luohkkalatnjapraksisa ja oahpahaspraksisa
- dovddusin dahkat strategiija iežaset organisašuvnnas
- veahkkín bidget doarjja- ja bagadusmateriála ja doarjut oassálastima gealboloktendoaimmain iežaset miellahtuid gaskka
- veahkkín gávnnahtit ja dovddusin dahkat iešguđetlágán jodihanreaidduid oahpaheddjiid čuovvoleami várás
- oassálastit Gnist-ovttasbarggus regionála dásis

Studeantaorganisašuvnnat dáhttot

- oassálastit buriid definišuvnnaid ráhkadeamis ja buriid ovdamearkkaid gávnnaheamis
- oččodit bagadangealbbu eambo deattuhuvvot oahpahasain, nu ahte dat ávkkuha oahpaheaddjeammáha
- veahkkín doarjut buori oahpaheaddjeoahpu, erenoamážit dainna ulbmiliin ahte ovdánahttit eambo praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa

Skuvlaoamasteaddjit

Aktiiva skuvlaoamasteaddjit leat deatalaš eaktun skuvlla ovdánahttimis, ja sihkkarastin dihte ahte ovdánahttin doarju báikkálaš dárbbuid ja našuvnnalaš ulbmiliid. Gielddain lea ovddasvástádus deavdit vuoigatvuoda vuoddoskuvlaoahpahussii, vrd. oahpahuslága § 13-1, ja dain galgá leat guovddáš rolla strategiijabarggus.

Vuordámuš lea ahte skuvlaoamasteaddjit:

- dorjot skuvllaid rahčamuša oazžut áigái eanet praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa nuoraiddásis
- guorahallet skuvllaid dárbbuid, ja láchčēt dili skuvlavudot gealboloktemii
- ovttasbarget, čuovvolit ja láchčēt dili dasa ahte skuvlajodiheaddjit ja oahpaheaddjit ožžot áiggi čuovvolit strategiijabarggu
- láchčēt dili ja oassálastet gealbojuogadanfierpmádagain sihke oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid várás
- aktiivadit oassálastet báikkálaš ja regionála strategiijaovttasbarggus

KS dáhttu

- leat konstruktiivna ovttasbargobeallin strategiija čadaheamis, Gnist-ovttasbarggu miellahtun ja dan kvalitehtašiehtadusa rámma siskkobealde maid KD ja KS leaba soahpan
- geavahit iežas fierpmádagaid ja ovttasbargostruktuvrraid loktet strategiija gielddasuorggi mearrádusdahkkiide ja jodiheddjiide
- juohkit dieđuid ja movttiidahttit gielddaid searvat gealboloktemii strategiija bokte
- searvat ovttasbargui strategiija birra sihke báikkálaččat ja regionáladit

Universitehta- ja allaskuvlasuorgi (UA-suorgi)

Oahpaheaddjeoahpuid vuoddodoaibma dán strategiijas lea fállat skuvlavudot gealboloktema vuoruhuvvon surggiid siskkobealde. UA-suorggis lea maiddá rollan ovddidit máhtu iešgudet fágain ja fágadidaktihkas, duodaštit buori praksisa ja ovttasbargat našuvnnalaš guovddážiiguin. Oahpaheaddjeoahput galget láchčēt oahpaheaddjestudeanttaide vejolašvuoda buktit UA- suorggi perspektiivvaid iežaset praksisii skuvllas.

Vuordámuš lea ahte UA- suorgi:

- ovdánahtta ja fállá skuvlavudot gealboloktema strategiija rámma siskkobealde
- veahkeha ovddidit ja gaskkustit máhtu buori praksisa birra luohkkajodiheamis, rehkenastimis, lohkamis ja čállimis
- láchčēt dili ahte studeanttat geavatláččat hástaluvojjit ovddidit eanet praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa
- oassálastá skuvlaovddidanproševttain
- oassálastá regionála Gnist-ovttasbarggus

Oahpaheaddjeoahpu našuvnnalaš ráđđi (OONR/NRLU) dáhttu

- bargat UA-suorggi ulbmiliiguin ja indikativvraiguin strategiija bokte
- veahkkin oččodit dutkanvuđot máhtu vuodđun oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid gealboloktemis strategiija bokte
- veahkehit ahte UA-suorggi fálaldat skuvlavuđot gealboloktemis doallá buori kvalitehta

Regionála Gnist-ovttasbargu

Regionála ovttasbargu nuoraidási áŋgiruššamiid čadaheamis berre vuodduvot daidda fierpmádagaide ja struktuvraide mat juo doibmet. Regionála Gnist- ovttasbargu lea juo ásaheamis buot fylkkain, ja dat hástaluvvo váldit ovdan nuoraidási áŋgiruššamiid. Ođđa virggit regionála Gnist-ovttasbarggus álggahuvvojit ovttasbargomodealla mielde.

Vuordámuš lea ahte regionála Gnist-ovttasbargu:

- veahkeha oktiiheivehit regionála áŋgiruššamiid
- veahkeha oččodit buori dialoga áŋgiruššamiid birra našuvnnalaš ja báikkálaš dásiid gaska
- ovttasbargá almmuhit ja virgádit olbmuid virggiide
- veahkkin heiveha vásáhuslonohallama ja fierpmádagaide geavaheami

Našuvnnalašeiseválddit

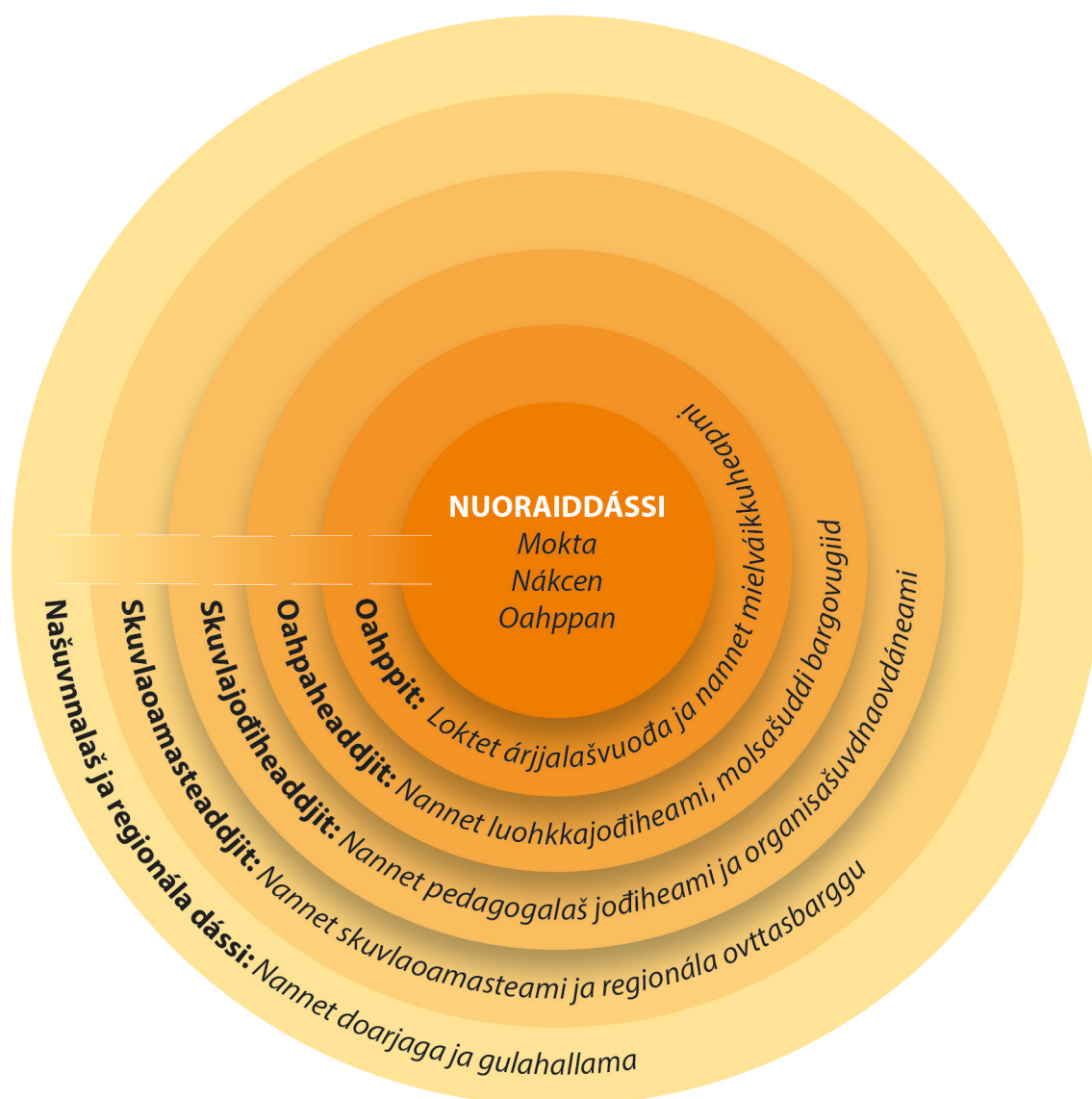
Lea Máhttodepartemeantta ovddasvástádus ovdánahttit strategiija ovttasrádiid buot oasálaččaiguin ja dovddusin dahkat strategiija buot aktevráide. Oahpahusdirektoráhtta oktan našuvnnalaš guovddážiiguin galget leat guovddázis doarjjadoaimmaid hábmemis ja čadaheamis, ovttas UA-surggiin. Fylkkamánni oassálastá strategiijabarggus guovllu dásis regionála Gnist-ovttasbarggu bokte. Dán barggu ferte maiddái oktiiheivehit fylkkamánni oktavuodaide gielddaiguin muđui.

Vuordámuš lea ahte našuvnnalaš eiseválddit:

- fuolahit dialoga, diehtujuohkima, oasálaččaid searvadahttima ja nanu vuoddudeami suorggis ee. Gnist-ovttasbarggu bokte
- doalahit vuoruhuvvon surggiid áiggi vuollái
- fuolahit ahte doaibmaneavvut leat vuodduvuvon luoheteahtti máhttui skuvllaid dárbbuid mielde
- fuolahit ahte lea buorre oktavuoha ja konsisteansa dain doaimmain mat leat jurddašuvvon skuvllaide main lea nuoraidási

Našuvnnaš oahpahuseiseválddit dáhttot

- jahkásaš stáhtabušehtaid vuodul stáhtalaš resurssaid vehkiin doarjut doarjja- ja bagadanbarggu ja gealboloktema strategiija bokte
- veahkkin oččodit guovlluovttasbarggu ja oktiiheiveheami strategiija oasálaččaid gaskka
- fuolahit ahte ráhkaduvvojit čilgehusat buriid gálggaid ja buriid praksisaid birra ovttasrádiid dutkiiguin, praktihkkáriiguin ja Gnist-ovttasbarggu ovddasteddjiiguin
- ásaht ja viidásetovdánahhtit gealbo- ja ovddidandoaimmaid oahpaheddjiide, skuvlajodiheddjiide ja skuvlaoamasteddjiide vai vejolažžandahká buoret kvalitehta lohkan-, čállin ja rehkenastinoahpahusas ja buoret luohkkajodiheami
- viidásetovdánahhtit oahpaheaddjeoahpuid ja UA-ásahusaid rolla skuvlaovdánahhtima gealbobirasin

Olggosaddán: Máhttodepartemeanta

Almmolaš ásausat sáhttet diŋgot lassigáhppálagaid dáppe:
Departemeanttaid sihkkarvuoda- ja bálvalusorganisašuvdna
www.publikasjoner.dep.no
E-poasta: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefovdna: 22 24 00 00

Olggošgovva: Samfoto

Prentehusnummir: F-4276 NS

Deaddileapmi: Departemeanttaid sihkkarvuoda- ja bálvalusorganisašuvdna 05/15 - 500

